

f o n d a c i j a
l o k a l n e
d e m o k r a t i j e

IZVJEŠTAJ
FONDACIJE LOKALNE
DEMOKRATIJE

ZA 2012.

I - O ORGANIZACIJI

Fondacija lokalne demokratije je lokalna nevladina organizacija koja ima 16 godina dugo iskustvo kao nosilac pozitivnih društvenih promjena koje vode ka pravednijem i odgovornijem društvu.

Primarni fokus našeg rada je u oblasti zaštite, promocije i unapređenja ljudskih prava, posebno prava žrtava nasilja zasnovanog na spolu. Unapređenjem zakonskog okvira, socijalnim, ekonomskim i obrazovnim programima osnažujemo žene BiH za aktivno učešće u transformaciji BiH društva u kojem će imati ravnopravnu ulogu u javnom i privatnom životu. Razvoj civilnog društva smatramo važnim preduvjetom razvoja demokratskog društva, te uspostavljamo i podržavamo zajedničko djelovanje nevladinih organizacija. Suradnja sa institucijama sistema se ostvaruje razvojem sistemskih rješenja, samoodrživih projekata i servisa za podršku korisnicima u oblasti ljudskih prava.

Pravni status organizacije: Fondacija (neprofitna organizacija)

Vizija Fondacije lokalne demokratije je stvoriti društvo jednakih mogućnosti.

Ciljevi Fondacije lokalne demokratije:

1. Promocija i zaštita ljudskih prava na svim nivoima društvenog i javnog života, a kroz organizovanje i provođenje edukacije, treninga, seminara, konferencija i kongresa.
2. Priprema i izdavanje brošura, knjiga i ostalog promotivnog materijala, u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima u BiH.
3. Poticanja i podržavanja istraživačkih projekata i politika.
4. Podržavanje zajedničkog djelovanja ženskih grupa i NVO u osnaživanju žena za aktivno učešće u transformaciji BiH društva i njenu ravnopravnu ulogu u javnoj i privatnoj sferi.
5. Prikupljanje sredstava i stvaranje fonda za pomoć kao NVO sektor u BiH tako i institucijama namijenjenog njihovom institucionalnom i ekonomskom osnaživanju, a u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima u BiH.
6. Unapređenje društvenog položaja žena kroz prevenciju u zaštiti od nasilja putem organizovanja skloništa, prihvatnih centara i terapijskih centara, ali i osposobljavanju, prekvalifikaciji i pomoći pri privrednom organizovanju, a naročito putem pružanja pravne pomoći.
7. Promocija i zaštita dječijih prava posebno sa aspekta nasilja, manipulacije djece i njihovo iskorištavanje u bilo kojem nedozvoljenom obliku, a putem organizovanja edukativnih i kulturnih programa namijenjenih djeci i odraslima.
8. Uspostavljanje povoljnijeg ambijenta za bolji zakonski i politički okvir kao i širu javnu svijest o karakteru i ulozi nevladinih organizacija, uključujući i aktivniju ulogu zajedničkih institucija na nivou BiH.
9. Poboljšanje menadžerske i tehničke djelotvornosti NVO-a.
10. Rad na stvaranju dugoročne samoodrživosti unutar NVO-a.
11. Rad na projektima zaštite i očuvanja kulturnog i historijskog naslijeđa i baštine, a putem organizovanja radionica, treninga, kurseva, seminara i izložbi.
12. Suradnja sa evropskim i svjetskim organizacijama slične programske orijentacije na realizaciji zajedničkih projekata, te obezbjeđenje logistike i transporta, tehničke i personalne participacije u realizaciji zajedničkih projekata pomoći za BiH.

U januaru 2003. godine preregistrirali smo se u lokalnu organizaciju - Fondaciju lokalne demokratije, kao pravnu nasljednicu Ambasade lokalne demokratije Barcelona –Sarajevo

Principi rada Organizacije:
 Multidisciplinarni pristup
 Postizanje dugoročnih rezultata
 Saradnja sa vladinim i nevladinim sektorom
 Transparentnost u radu i djelovanju
 Partnerstvo i solidarnost -Timski rad
 Dobar protok informacija i dobra komunikacija
 Motivacija i dobrovoljnost u radu

Osnovna informacija o Organizaciji

Naziv:	Fondacija lokalne demokratije
Oblik organiziranja	Fondacija
Datum osnivanja organizacije:	20. mart 2003. godine
Adresa:	Bravadžiluk bb
Grad:	Sarajevo
Država:	Bosna i Hercegovina
Telefon:	+ 387 33 237 240
Telefon/fax:	+ 387 33 236 899
Web site:	www.fld.ba
Upravni Odbor:	U oktobru izabran novi Upravni odbor u sastavu: Halima Hadžijamaković, dipl. Ecc-Predsjednica Uposlena u: Prevent invest, direktorica Klelija Balta, ing. Hidrogeologije-Članica Uposlena u: UNDP DG/SI Klaster, koordinatorica/savjetnica za ravnopravnost spolova Midheta Kurspahić, dipl. Žurnalistkinja- Članica Uposlena u: TV Hayat, urednica TV programa Alija Čengiđ, dipl. Ecc- Član Uposlen u: Institucije kulture Doc. dr. Irma Deljkić- Članica Uposlena u: Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Kontakt osoba:	Jasmina Mujezinović, izvršna direktorica

Partnerstvo i saradnja

A/Prekogranična saradnja : Institut za zaštitu prirode Srbije ; Pokret gorana Sremske Mitrovice

B/Vladine institucije BiH

Ministarstvo za ljudska prava BiH, SIPA, Ministarstvom sigurnosti/bezbjednosti BiH, Institucijom Ombudsmana BiH, Službom za poslove sa strancima i svim Terenskim centrima Službe, Agencija za ravnopravnost spolova BIH

C/Federacija : , CEST FBIH(Centar za edukaciju sudija I tužilaca),Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Bosansko-podrinjski kanton- Goražde, Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-neretvanskog kantona- Mostar Ministarstvo obrazovanja/naobrazbe, nauke/znanosti, kulture i sporta/športa Tuzlanski kanton, Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i športa/Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjo-bosanski kanton- Travnik, Centar za socijalni rad Mostar, Centar za socijalni rad Sanski Most,

D/Kanton Sarajevo: Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, izbjeglice i raseljena lica, Ministarstvo za unutrašnje poslove,Ministarstvo prostornog uređenja I zaštite okoliša; Prosvjetno pedagoški zavod Kantona Sarajevo, JU Kantonalnim Centrom za socijalni rad , Porodično savjetovalište, Službe socijalne zaštite Kantona Sarajevo, Policijske uprave MUP-a KS, , Hitna pomoć Kantona Sarajevo, Osam (8) Općinskih službi besplatne pravne pomoći kantona Sarajevo , Općina Novi Grad

Ostvarena je saradnja sa 36 škola (osnovnih i srednjih škola) u kojim su realizovane radionice na području Kantona Sarajevo, Bosansko-podrinjskog kantona, Hercegovačko-neretvanskog kantona, Tuzlanskog kantona i Srednjobosanskog kantona

NVO :

Federacija :Žene žrtve rata – Goražde; Udruženje logoraša FBIH, Gerc-Sumeja-Potoci,Lug , Mramorje – (Konjević polje, Goražde), udruženje logoraša-Orideja Stolac Hrvatska udruga domovinskog rata BiH” Mostar, Medica –Zenica, Vive žene – Tuzla, , Žene BiH – Mostar,Žene sa Une- Bihać, Žene ženama -Sarajevo, BHWI” , IOM; CEM - Centar za edukaciju mladih Travnik ,Udruženje građana “Naša djeca” Zenica,Omladinski centar “Jajce” Jajce, UG Žena sudija u BiH, Udruženje tužilaca FBIH, Udruženje sudija BIH;

Republika Srpska :Savez logoraša R. Srpske – Višegrad, Udružene žene – Banja Luka, Stop mobbing Trebinje, Budućnost- Modriča,

Zaštita, promocija i unapređenje ljudskih prava žrtava nasilja zasnovanog na spolu

«Snaga je u tebi» je integrirani bazični program Organizacije koji se odnosi na zaštitu osoba sa preživljenim iskustvom nasilja u porodici. Ovo je program u zajednici, baziran na humanim pravima žena i djece, žrtava zlostavljanja u porodici. Promovira potrebu promjena (pravnih, medicinskih, socijalnih) u pravcu reduciranja nasilja i stvaranja uvjeta u kojima je žrtva zbrinuta i u kojima joj je pružena potrebna psihosocijalna pomoć, kao i promocija zajedničkog djelovanja ženskih nevladinih organizacija i institucija protiv nasilja u porodici (kontinuirano od oktobra 2000. godine).

Primarni cilj programa od njegovog osnivanja 2000. godine je obezbjeđenje direktne zaštite i psihosocijalna podrška ekstremno ugroženim kategorijama žena, i djece (smještajem u Sigurnu kuću).

**RASELJENA LICA I IZBJEGLICE
KANTONA SARAJEVO**

**MINISTARSTVO ZA LJUDSKA
PRAVA I IZBJEGLICE BiH**

A/Sklonište za žene i djecu žrtve nasilja u porodici

Kapacitet Skloništa je 25 korisnika/ca (10 žena i 15 djece) koji u Skloništu borave uglavnom po preporuci Centra za socijalni rad i policijskih uprava, na osnovu potpisanih protokola o postupanju sa žrtvama nasilja u porodici između Fondacije lokalne demokratije, Kantonalnog centra za socijalni rad i MUP-a Sarajevo - Odjeljenja za specijalne namjene.

B/Sklonište za djevojke, žrtve nasilja u porodici, incesta, seksualnog zlostavljanja i nasilja od strane drugih osoba.

Sklonište ima kapacitet za 10 djevojaka. U Skloništu je djevojkama obezbjeđena psihosocijalna rehabilitacija, (grupne i individualne terapije), kao i resocijalizacija (nastavak školovanja i ponovno uključivanje u društveni život).

"Ti to možeš" je kontinuirani program od 2002. godine koji se odnosi na zaštitu djevojaka starosne dobi između 12 i 18 godina (smještajem u Sklonište), a namijenjeno je bosanskohercegovačkim državljanima.

Vrste usluga koje se pružaju žrtvama nasilja u porodici u Sigurnoj kući/skloništu:

- Fizička zaštita i sigurnost.
- Psihosocijalni terapijski tretman (individualna, grupna – edukativna, suportivna, rekreativna, radno – okupaciona terapija, medikamentozna).
- Pružanje medicinske i pravne pomoći (Centar za besplatnu pravnu pomoć FLD-e, KCUS, domovi zdravlja i druge medicinske ustanove).
- Terapijski rad sa partnerom/počiniteljem nasilja, zajedno sa Službama socijalne zaštite KS u prostorijama Službe, u porodici putem mobilnih posjeta, kroz rad grupa samopomoći u nadležnim SSZ.
- Administrativno rješavanje slučajeva nasilja kao i krivično procesuiranje predmeta nasilja u suradnji sa Službama socijalne zaštite KS, PU KS, Tužilaštvom Kantona Sarajevo, Općinskim sudom i dr.
- Rehabilitacija i resocijalizacija.

1.Pregled korisnika Sigurne kuće prema mjestu boravka za 2012. Godinu (tabela 1)

	* ŽENE	* DJECA	*DJEVOJKE	
CSR CENTAR	5	8	5	18
CSR STARI GRAD	4	6	8	18
CSR NOVO SARAJEVO	4	5	2	11
CSR NOVI GRAD	7	5	2	14
CSR ILIDŽA	7	5	1	13
CSR VOGOŠĆA	1	0	3	4
CSR ILIJAŠ	1	2	2	5
CSR HADŽIĆI	3	1	1	5
CSR GORAŽDE	0	0	1	1
UKUPNO (Σ)	32	32	25	89

1.2. Tokom 2012. godine u Sigurnoj kući na smještaju je bilo petero korisnika/ca koji/e su strani/e državljani/ke:

M.N. rođena 24.08.1977. godine u Zrenjaninu, R. Srbija, boravila je u Sigurnoj kući u periodu od 20.03.2012. godine do 28.03.2012. godine sa troje malodobne djece:

- Ž.N rođen 30.01.2008. godine u Sarajevu;
- T. N. rođena 15.01.2009. godine u Vršcu, R. Srbija;
- R.N. rođena 26.07.2010. godine u Zrenjaninu, R Srbija.

Prijem je realizovan zbog prijave zlostavljanja od strane vanbračnoga partnera. Imenovani su nastanjeni u Općini Novi Grad. M. je boravila ilegalno u BiH. Po prijemu, u rješavanje predmeta uključili smo Centar za azil – FLD Sarajevo. Pravnica je o slučaju obavijestila Službu za poslove sa strancima i tražila povratak M. u zemlju porijekla, što je bila njena želja i namjera.

Inspektori navedene službe su posjetili M. u prostorijama Sigurne kuće. Navela je da želi povratak u Srbiju gdje žive njeni srodnici koji će joj biti finansijska podrška. Upoznata je da će biti donijeto rješenje o protjerivanju iz BiH zbog nelegalnog boravka i zabrana ulaska u zemlju u naredne dvije godine. Nakon davanja izjave, inspektori Odjela za strance su pristupili organizaciji izmještanja M. i djece.

M.R. rođena 17.09.1998. godine u Beogradu, R. Srbija, boravila je u Sigurnoj kući u periodu od 07.06.2012. godine do 13.07.2012. godine, kada je premještena u Dječije selo u Gračanici u cilju trajnog zbrinjavanja. Smještaj je iniciran od strane SSZ Centar (suglasnost) zbog prijave zlostavljanja M. od strane roditelja. M. je državljanka Republike Srbije.

N.A. rođena 07.12.1996. godine u Beogradu, R. Srbija, boravila je u Sigurnoj kući u periodu od 25.09.2012. godine do 22.10.2012. godine zbog prijave zlostavljanja od strane roditelja. N. je državljanka Republike Srbije. Suglasnost za boravak u Sigurnoj kući je dala Služba socijalne zaštite Općine Centar.

1.3. Tokom 2012. godine primljeno je dvoje korisnika/ca koji/e nisu administrativno prijavljeni/e na području Kantona Sarajevo:

E.L. rođena 07.09.1986. godine, iz Sanskog Mosta, boravila je u Sigurnoj kući u periodu od 15.10.2012. godine do 19.10.2012. godine zajedno sa malodobnim djetetom (rođeno 2011. godine).

Prijem je realizovan od strane dežurnog socijalnog radnika i mjesno nadležne policijske uprave zbog prijave zlostavljanja od strane supruga. E. je prijavljena u Sanskom Mostu, a ne zna gdje je suprug administrativno prijavljen. Nakon kraćeg boravka, supružnici su nastavili zajednički život, suglasnost za boravak dala je SSZ Općine Stari Grad (po mjestu trenutnog boravka porodice).

1.4. Tokom 2012. godine u Sigurnu kuću je primljeno troje djece koja nisu prijavljena u matičnu knjigu rođenih:

N.S. rođeno 18.11.2007. godine u Sarajevu;
S.S. rođeno 02.08.2009. godine u Sarajevu;
M.S. rođeno 31.04.2011. godine u Zenici.

Smješteni su zajedno sa majkom Đ.H. rođenom 11.10.1983. godine u Srebrenici, zbog zlostavljanja od strane vanbračnoga partnera. Malodobna djeca nisu prijavljena u matičnu knjigu rođenih jer su roditelji izgubili lične karte. Tokom boravka u Sigurnoj kući pokrenuli smo proceduru naknadnog upisa djece u matičnu knjigu rođenih.

1.5.Tokom 2012. godine u Sigurnu kuću je primljena jednu djevojku sa područja Bosansko-podrinjskog kantona (Goražde):

A.P. rođena 01.01.1993. godine u Goraždu, boravila je u Sigurnoj kući u periodu od 14.11.2012. godine do 10.12.2012. godine. Smještaj je iniciran od strane CSR Goražde zbog prijave krivičnog djela silovanja od strane A.F. Primljena je u devetom mjesecu trudnoće. Nakon poroda je otišla kod srodnika na području grada, jer je željela biti sa roditeljima koji su došli iz Goražda kako bi je njegovali. Dijete je smješteno u dječji dom. Troškove smještaja je snosio Centar za socijalni rad Goražde.

Zbirna statistika prijema 2011. i 2012. Godine(Tabela br.2)

KATEGORIJA	2011.	2012.
ŽENE	32	32
DJECA	45	32
DJEVOJKE	15	25
UKUPNO	92	89

Kao što se vidi iz tabele br. 2 u kategoriji žena jednak je broj prijema u odnosu na prethodnu godinu. Prati se smanjenje broja smještene djece u iznosu od 28% u odnosu na prethodnu godinu.

U kategoriji djevojaka prati se porast 66,00% u odnosu na prethodnu godinu.

U ukupnom broju korisnika došlo je do manjeg pada u broju primljenih korisnika u iznosu od 3,26% u odnosu na prethodnu godinu.

Diferencijalna statistička analiza:

Kategorija korisnika: ŽENE

Vremenski period: 01.01.2012. godine - 31.12.2012. godine

Starosna struktura (Tabela br. 4)

Godine starosti	Broj osoba	Postotak
18-25	6	18,75 %
25-35	11	34,37 %
35-45	11	34,37 %
45-55	2	6,25 %
55 i više	2	6,25 %
Ukupno	32	100 %

Iz tabele br. 4 uočavamo da je najveći broj žena bio starosne dobi od 25 do 45 godina (68,74%). To potvrđuje konstataciju da se nasilje dešava od samog početka braka i da traje u kontinuitetu i do 20 godina.

Obrazovni nivo – žena (Tabela br. 5)

Stepen stručne spreme	Broj osoba	Postotak
Bez škole	2	6,25%
Nepotpuna osmogodišnja	2	6,25%
Osmogodišnja škola	7	21,88%
Srednja stručna sprema	21	65,62%
VS	0	0,00%
VSS	0	0,00%
Ukupno	32	100 %

Iz tabele br. 5 uočavamo da najveći broj žena (65,62%) ima završenu srednju školu. Statistička analiza obrazovnog nivoa korisnica Sigurne kuće je u skladu sa većim brojem istraživanja o nasilju u porodici provedenim u BiH, prema kojima žrtve nasilja najčešće imaju završenu srednju školu. U posljednjih nekoliko godina pratimo rast broja žrtava sa navedenim nivoom obrazovanja, dok smo u prvim godinama rada Skloništa imali najveći broj smještenih žrtava nasilja sa završenom osnovnom školom.

Zaposlenost – žena (Tabela br. 6)

Zaposlena	4	12,50%
Nezaposlena	28	87,50%
Ukupno	32	100 %

Analiza zaposlenosti žena je u potpunosti identična kao i prethodne godine. Ako uzmemo u obzir najveći broj korisnica po starosnoj strukturi i obrazovanju, možemo reći da je zabrinjavajući podatak nezaposlenost žena u iznosu od 87,50%. Navedeni podatak ide u prilog činjenici da je ekonomsko zlostavljanje baza za ostale vrste zlostavljanja, te da je ekonomska ovisnost najčešći razlog ostajanja u nasilnoj zajednici.

Kategorija korisnika: DJECA

Starosna struktura djece (Tabela br. 7)

Starost	Broj djece	Postotak
Do jedne godine	1	3,12 %
1-5	16	50,00 %
5-10	5	15,63 %
10-15	10	31,25 %
15-18	0	0,00 %
Ukupno	32	100 %

Iz tabele br. 7 uočavamo da je najveći broj djece, koja zajedno sa majkama dolaze u Sklonište, starosne dobi do 5 godina (50,00%), a što ide u prilog konstataciji da se nasilje dešava od početka

zajedničkog života ili rođenja prvog djeteta. Po starosnoj strukturi djece moglo bi se zaključiti da dolazi do podizanja nivoa svijesti kod žena koje traže pomoć i prekidaju nasilnu zajednicu u prvim godinama braka.

Kategorija korisnika: DJEVOJKE

Starosna struktura (Tabela br. 8)

Godine starosti	Broj osoba	Postotak
12-15	5	20,00 %
15-18	15	60,00 %
18-20	2	8,00 %
20 i više	3	12,00 %
Ukupno	25	100 %

Iz tabele br. 8 uočavamo da je najveći broj djevojaka (60,00%) starosne dobi od 15 do 18 godina. Veliki broj djevojaka je smješten u Sigurnu kuću zbog poremećenih porodičnih odnosa i prijave zlostavljanja od strane roditelja. Radi se o periodu adolescencije koji je veoma zahtjevan u smislu potrebe za razumijevanjem, poštovanjem, pružanjem podrške i pozitivnih emocija pomoću kojih bi bile u stanju na adekvatan način prevazići taj razvojni period. Veći broj djevojaka koje su boravile u Sigurnoj kući dolaze iz porodica u kojima su evidentni poremećeni porodični odnosi, razvodi braka roditelja ili zasnivanja drugih bračnih/vanbračnih zajednica od strane roditelja, što otežava mogućnost prevazilaženja adolescentnih kriza i dovodi do situacija zlostavljanja odnosno potrebe smještaja u Sigurnu kuću.

1.6.Tokom 2012. godine u Sklonište za djevojke su primljene tri (3) djevojke žrtve seksualnog zlostavljanja koje su registrirane putem obrazaca (prijem/otpust) u Ministarstvu za ljudska prava, a u skladu sa protokolom o suradnji između FLD Sarajevo i Ministarstva za ljudska prava BiH (2010). Na osnovu navedenog protokola Ministarstvo na godišnjem nivou daje određena finansijska sredstva kao vid direktne pomoći žrtvama seksualnog zlostavljanja.

«SOS CRVENA LINIJA, TELEFON ZA ŽRTVE NASILJA» (OD MARTA 2004. GODINE)

Telefon koji građanima/kama, prvenstveno Kantona Sarajevo, ali i šire, omogućuje da prijave bilo koju vrstu nasilja, a i da dobiju adekvatne informacije na koji način pristupiti rješavanju problema nasilja, tj. kome se obratiti za daljnju pomoć, kao i mogućnost intervencije u sprječavanju nasilja. Telefon je otvoren 24 sata.

Linija funkcioniše u skladu sa potpisanim Uputstvom o postupanju po pozivima SOS telefona između predstavnika MUP-a Kantona Sarajevo, JU Kantonalnog Centra za socijalni rad i FLD-a. Na ovaj način uspostavljen je sistem hitne intervencije i obezbjeđena mogućnost prijave nasilja tokom 24 sata.

U toku 2012. godine (01.01.2012. - 31.12.2012.) na SOS telefon je primljeno ukupno 585 poziva i 4500 internih poziva koji se najvećim dijelom odnose na pozive bivših i sadašnjih korisnika/ca Sigurne

kuće, pozive uposlenih i volontera, te provokacije i greške. Evidentan je pad broja internih poziva za 19,59 % u odnosu na prethodnu godinu.

Prijavu nasilja u porodici imali smo ukupno u 313 slučajeva (preko 50%), dok smo primili ukupno 32 prijave drugih oblika nasilja u porodici. Ti pozivi odnosili su se na prijave nasilja od strane komšija, od strane nepoznatih osoba i slično. Najveći broj prijava nasilja u porodici je upućene od samih žrtava nasilja, dok je manji broj prijava bio upućen od strane srodnika, komšija, prijatelja. Najveći broj poziva upućen je od strane pripadnica ženskog spola, ukupno 489 poziva, a od strane muškaraca 78 poziva. Većina poziva od strane muškaraca su pozivi od strane supruga trenutnih korisnica u Sigurnoj kući kojima je bila potrebna određena informacija, ali i upućivanje prijetnji, a manji broj se odnosi na prijavu psihološkog nasilja nad muškarcima od strane žena, te prijava nasilja djece (adolescenata) nad roditeljima.

U toku 2012. godine primljeno je 38 poziva gdje je bio potreban kombinovani oblik pomoći, 179 poziva koji su evidentirani kao informacije i 4500 internih poziva koji se također mogu klasificirati kao jedan vid traženja određenih informacija. Ti pozivi upućeni su od strane trenutnih i bivših korisnika/ca Sigurne kuće, njihovih srodnika, uposlenika iz službi socijalne zaštite i policijskih uprava, pozivi novinara, te provokacije i greške.

Većina poziva koji su zaprimljeni i na SOS telefon su upućeni sa područja Kantona Sarajevo, a zabilježeni su i pozivi iz drugih gradova BiH (Travnik, Tuzla, Mostar, Brčko, Visoko, Živinice). Imali smo pozive i iz RS-a (Pale, Istočno Sarajevo). Operateri/ke su osobe upućivale na brojeve telefona određene za navedene kantone.

Evidentan je veliki broj poziva bivših korisnica Sigurne kuće koje zovu zbog potrebnih informacija, a naročito zbog potrebe da im se i dalje pruža psihosocijalna podrška.

Korisnice su pozivale od perioda napuštanja ustanove kako bi s Poslanicama FLD-a podijelile svoja iskustva, dobile savjet i podršku. Za interne pozive bivših korisnica Sigurne kuće ove godine je posebno uočljiva potreba za donacijama u prehrambenim proizvodima, te smo donirali 25 paketa hrane za nekoliko bivših korisnica.

Dana 26.05.2008. godine uspostavljen je za područje Federacije jedinstveni SOS telefon 1265. Fondacija lokalne demokratije, prema regionalnom rotiranju poziva na SOS telefon za žrtve nasilja u porodici, preuzima pozive sa područja Kantona Sarajevo i Bosansko-podrinjski kanton.

PROJEKAT: „RAD SA POČINIOCEM NASILJA – GRUPE SAMOPOMOĆI“

Donator: Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine, Gender Centar Federacije BiH i Gender Centar Republike Srpske

Period implementacije: septembar 2011.godine – mart 2012.godine

Fondacija lokalne demokratije je bila partner u projektu čiji je nosioc Kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo au okviru provođenja „Gender akcionog plana za Bosnu i Hercegovinu, FIGAP, Strategija prevencije nasilja u porodici i UNSCR 1325 „Žene, mir i sigurnost“.

Neophodno je razviti multidisciplinarni pristup osobama sa preživjelim iskustvom nasilja u porodici i počiniteljima nasilja kroz uspostavu kvalitetnije saradnje i koordinacije sa nadležnim institucijama, njihovim službama i nevladinim organizacijama u cilju prevencije nastavka nasilja, ali i reduciranje postojećeg nasilja.

Projektne aktivnosti:

I projektna aktivnost bila je edukacija predstavnika Službi socijalne zaštite Kantona Sarajevo.

II projektna aktivnost je bila formiranje grupa samopomoći koje su formirane na svim osam Općina Kantona Sarajevo (5 radionica na svim opštinama)

Članovi/učesnici su bili:

Osobe kod kojih je predhodno evidentan poremećaj porodičnih odnosa

Supružnici bivših korisnica Sigurne kuće

Supruge – bivše korisnice Sigurne kuće

Rezultat projekta:

Djelotvornija pomoć i zaštita osobama izloženih nasilju u porodici kroz uspostavu institucionalnog tretmana počinitelja nasilja.

Projekat je ishodio dobre rezultate i ukazao na potrebu nastavka rada grupa samopomoći. Formiranje grupa samopomoći predstavlja inovativni model rada koji obuhvata počinitelja nasilja i žrtvu nasilja. Kroz primjenu porodične terapije radi se na saniranju poremećenih porodičnih odnosa. To predstavlja prevenciju nastavka nasilja, ali i reduciranje postojećeg nasilja.

Na slici prikazani učesnici okruglog stola

Prevenција rodno uvjetovanog nasilja među mladima/djecom u BiH

Donator: Populacijski fond Ujedinjenih nacija – UNFPA

Fondacija lokalne demokratije već sedam godinu uspješno implementira projekt kojim se inicira uspostavljanje osnova za dobivanje relevantnih podataka i inputa o seksualnim i reproduktivnim pravima, pravu na život bez nasilja i diskriminacije na osnovu spola kroz informativnu telefonsku liniju za područje BiH pod nazivom „Zelena linija“. Kroz višegodišnju implementaciju ovog projekta uočena je jasna potreba za jačanjem mladih ljudi BiH u borbi protiv nasilja u porodici, te nasilja u adolescentskim vezama, kroz rad sa mladima.

Mladi su sve više direktno ili indirektno pogođeni problemom nasilja i shodno tome neophodni su programi kako bi se, na što prihvatljiviji način za njih, govorilo o navedenoj problematici: kako prepoznati nasilje, o posljedicama nasilja, kome se obratiti za pomoć, na koji način reagovati.

Aktivnosti projekta „Zelena linija“ sa učenicima/cama u 2012. godini predstavljaju važan segment rada sa mladima na prevenciji i edukaciji koja se odnosi na problematiku nasilja u porodici i nasilja u adolescentskim vezama. Projekt „Zelena linija“ obuhvata ciklus interaktivnih radionica, uključujući i dvodnevne edukativne treninge prilagođene učenicima/cama osnovnih i srednjih škola. Samo u ovoj godini program edukacije/prevencije kroz navedene radionice i treninge prošlo je preko 800 učenika/ca, što je dobar pokazatelj da projekt „Zelena linija“ ispunjava cilj Prevencije rodno uvjetovanog nasilja među mladima/djecom u BiH. Uspostavljena je i suradnja sa Ministarstvima obrazovanja na području BiH koji su prepoznali važnost da se direktno radi sa učenicima/cama, koristeći se inovativnim metodama rada (npr. prikazivanje kratkometražnog filma „Nasilje u adolescentskim vezama“ – implementator Fondacija lokalne demokratije), a koje ih podstiču na diskusiju i promišljanja o problematici „Nasilja“.

Rezultati projekta:

- Tokom perioda januar-decembar 2012. godine u bazu podataka „Zelene linije“ svakodnevno su unošeni podaci o upućenim pozivima i tako je od strane građana/ki upućeno 713 poziva.
- U 2012. godini na web stranicu „Zelene linije“ upućeno je 82 upita, uglavnom informativnog sadržaja. Mlade je zanimalo koji su oblici nasilja, kako spriječiti nasilje u školi, nasilje na ulici, nasilje u vezi, te kako reagovati ukoliko se nađu u jednoj takvoj situaciji nasilja. S obzirom da je nastavnim planom i programom predviđeno da učenici/ce obrađuju ovu tematiku, najčešće su nam se obraćali sa upitima kako bi dobili odgovarajuće odgovore za izradu portfolia u okviru časova Demokratije.
- U 2012. godini realizovano je projektom predviđenih 30 radionica, a na molbu nastavnog osoblja u Kiseljaku i dugogodišnje suradnje sa Zubotehničkom školom u Sarajevu održane su još dvije radionice za učenike/ce tih škola. Radionice su realizovane u 14 osnovnih i 18 srednjih škola na području: Kantona Sarajevo, Bosansko-podrinjskog kantona, Hercegovačko-neretvanskog kantona, Tuzlanskog kantona i Srednjobosanskog kantona.
- Realizovana su tri dvodnevna edukativna treninga na temu: „Nasilje“ i „Nasilje u adolescentskim vezama“. Program edukativnih treninga prošlo je 60 učenika/ca iz srednjih škola u Travniku, Zenici i Jajcu. Treninzi su koncipirani tako da učenici/ce tokom dva dana nauče kako da kroz interaktivni rad prepoznaju i djeluju u slučaju nasilja u porodici ili nasilja u vezama.
- Prostorije FLD-a „Zelena linija“ posjetilo je više od 80 učenika/ca osnovnih i srednjih škola KS koji su tokom školske godine obrađivali tematiku „Nasilje“, „Nasilje u porodici“, „Nasilje u vezi“, „Nasilje nad djecom“ i „Nasilje nad ženama“.

Dodatne aktivnosti:

- U sklopu projekta „Zelena linija“ kojeg implementira Fondacija lokalne demokratije, kroz edukativni program za učenike/ce o prevenciji, zaštiti i borbi protiv nasilja na osnovu spola/roda igrana je predstava „Nasilje – za nasilje nema opravdanja“, autora Zijaha A. Sokolovića pod pokroviteljstvom UN agencija, (UNDP, UNFPA, UN Women,) EU i NATO u BiH, u 30 škola (osnovnih i srednjih škola) na području Bosansko-podrinjskog kantona, Hercegovačko-neretvanskog kantona, Tuzlanskog kantona i Srednjobosanskog kantona, gdje je nakon predstave bila realizovana edukativna radionica. Kombinirajući predstavu i radionice željelo se uticati na svijest, razumijevanje i senzibilizaciju za rodno uvjetovano nasilje.

Naziv projekta „NASILJE NIJE MOJ IZBOR“

Donator: UNDP – LODII

Period implementacije: 01.08.2011. - 01.02.2012.

Projekt finansira
Europska unija

Ministarstvo pravde

*Empowered lives.
Resilient nations.*

Grad Sarajevo
City of Sarajevo

Roditelji nisu dovoljno senzibilizirani, ne posvećuju dovoljno vremena odgoju i razgovoru sa svojom djecom, a obrazovni sistem je trenutno u procesu reformi i škole nisu u stanju da odgovore rastućim brojnim problemima, jer ne postoji organizovana i institucionalna edukacija o ovom problemu - prevencija samoga nasilja. Neophodno je raditi na edukaciji rizičnih grupa i pojedinaca o mogućnostima nasilja, načinu izbjegavanja opasnosti i traženja podrške i pomoći, kao i javnoj promociji problema nasilja među djecom, kao rastućeg oblika destrukcije porodice. Ovo naročito prikazujući novije, manje poznate forme nasilja, poput nasilja na internetu.

Rezultati projekta:

- Kreiran, snimljen i distribuiran je promotivni film/video o nasilju na internetu i među/nad mladima. Film se dijelio po školama uključenim u realizaciju projekta, ali i drugim školama na njihov zahtjev. Pored toga, interes za film su pokazale i druge NVO, mreže NVO.
- Održane edukativne radionice (u 5 odabranih osnovnih i 5 srednjih škola na području Grada Sarajeva, uz korištenje kreiranog edukativnog filma/DVD) koje su imale za cilj da informišu djecu, ali i nastavnike, o svim vrstama nasilja, posebice putem FB, te da im ponudi informacije i rješenja kako reagovati na uočeni problem.
- Medijska promocija filma i projekta.

Korisnici

300 učenika osnovnih i srednjih škola na općinama Grada Sarajeva, 26 osoba iz istih škola – stručnog kadra (nastavnika, pedagoga, psihologa) koji naučene vještine mogu prenositi dalje.

Projekt br. 4

Naziv projekta: „Grad Sarajevo - Sigurna zajednica“

Donator: UNDP – LOD II

Period implementacije: 01.08.2011. - 17.03.2012.

Projekt finansira
Europska unija

Ministarstvo pravde

*Empowered lives.
Resilient nations.*

Grad Sarajevo
City of Sarajevo

Kao i svako savremeno društvo, posebice društvo u tranziciji, i Grad Sarajevo sve više karakterizira nesigurnost. Relevantni akteri društva nisu prepoznali, niti su do sada bili angažovani na istraživanju veze između lične sigurnosti u lokalnoj zajednici i nasilja izazvanog urbanim okruženjem, na promociji nenasilja nad ženama, posebice djevojkama, u stvaranju sigurne lokalne zajednice.

Kao rezultat toga, ne postoje programi i projekti koji mogu doprinijeti efikasnijoj borbi protiv ovog problema na način da se poštuje pravo žena, posebice djevojaka, na dignitet, slobodu kretanja, ličnu sigurnost. Ne postoje programi urbane prevencije nasilja nad ženama i djevojkama, prilagođene uvjetima lokalne zajednice, što rezultira povećanjem nasilja nad njima, te povećanjem nasilja generalno, a posebice nasilja u porodici. Projekt se implementirao na području Općine Novi Grad.

Rezultati projekta

- Izvršena je Analiza sigurnosne situacije u Općini Novi Grad kroz anketiranje građanki (200) i prikupljanjem relevantnih podataka o prijavama nasilja od nadležnih službi i NVO-a sa područja Općine.
- Dobiveni su po prvi puta podaci o nasilju nad ženama, posebice djevojkama sa aspekta uticaja okruženja na nasilje nad djevojkama. Postoji 150 komada odštampane i podijeljene Analize stanja sigurnosti u Općini Novi Grad sa aspekta nasilja nad ženama, posebice djevojkama, ali i Analiza stanja sa aspekta sigurnosti sa stanovišta zvaničnih institucija.
- Postoji Mapa „Kritičnih tačaka Općine Novi Grad“ sa jasno identifikovanim i opisanim „kritičnim tačkama“ na kartama prostornog plana Općine Novi Grad, osnova za konkretne aktivnosti koje vode ka unapređenju tih tačaka, ali i za kreiranje programa te predviđanje projekata/aktivnosti koje će prevladati ove opasne tačke na kojima je uočeno najviše nasilja.
- Ojačani su kapacitetima 30 predstavnika lokalne vlasti, ali i civilnog društva ove općine o načinima i mogućnostima svoga djelovanja sa ciljem unapređenja urbanog okruženja, te smanjenja nasilja nad ženama, posebice djevojkama.
- Povećan je stepen sigurnosti građana, posebno osjetljivih grupa, kao što su djeca (djevojčice) i osobe potencijalne žrtve nasilja.
- Dignuta je svijest stanovnika ove općine, ali i šire (Grada Sarajeva), o mogućnostima i načinima pretvaranja Općine Novi Grad u sigurnu zajednicu.

Korisnici

- Žene, posebice djevojke koje rade, školuju se, izlaze ili žive/stanuju na području Općine Novi Grad. (Anketiranjem je obuhvaćeno 200 djevojaka/žena.)

- Predstavnicima relevantnih institucija sistema/lokalnih vlasti (Služba za oblast prostornog uređenja i urbanizma, Služba za inspeksijske poslove, Služba civilne zaštite, te Služba za stambene i komunalne poslove, poslove obnove i zaštite okoliša, Zavod za planiranje Kantona Sarajevo, Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo, PU Novi Grad, MUP Kantona Sarajevo, CSR Novi Grad, škole sa područja Općine Novi Grad, itd.), kao i predstavnici civilnog društva sa ove, ali i drugih općina Grada Sarajeva.

Ekonomski programi

Naziv projekta: POMOĆ ŽENAMA ŽRTVAMA NASILJA U PORODICI, TRGOVINE LJUDIMA I ŽENAMA ŽRTVAMA RATA”

Donator: UNHCR

Period implementacije: 01.01.2012. - 31.12.2012.

Potrebe za projektom: Šestu godinu zaredom Fondacija lokalne demokratije projektom osigurava pomoć ženama koje su raseljenice, izbjeglice ili povratnice, te žrtve nasilja u porodici, trgovine, ali i žrtve rata. Projekt pokušava pomoći u onim segmentima koji su nedostavno pokriveni od strane institucija sistema i društva poput: omogućavanja pristupa zdravstvenim servisima korisnicima koje nisu zdravstveno osigurane, dodatna neophodna pomoć u adekvatnom funkcioniranju Sigurne kuće u Sarajevu, osiguranje ekonomske samostalnosti ove ciljane grupe kroz dokvalifikacije i prekvalifikacije u tražena zanimanja i vještine, te kroz započinjanje malih biznisa (samoprivređivanje) koji istim omogućavaju ekonomsku neovisnost.

Kao poseban pod projekat otvoren je Centar za žene koji pruža podršku i pomoć ženama koje se nalaze uglavnom na socijalnoj margini, ženama žrtvama porodičnog nasilja, te samohranim majkama, a koje su raseljeno lice, povratnice ili domicilno lice. Centar za žene ima za cilj povećati pristup ciljane populacije na tržište rada kroz stručno osposobljavanje, razvoj ličnih i socijalnih vještina.

Aktivnosti projekta

- Obezbeđenje zdravstvenih uvjeta i usluga
- Omogućavanje pristupa medicinskom liječenju/pregledu korisnicima Skloništa u Sarajevu, nabavka neophodnih lijekova
- Edukacija
(Obezbeđenje institucionalne ili neinstitucionalne ali certificirane, te priznate edukacije za sve korisnike Skloništa, ali i ostale identifikovane korisnice projekta, u skladu sa njihovim mogućnostima i potrebama.)
- Samoprivređivanje/ekonomska samostalnost u cilju započinjanja malih biznisa, kroz podršku uspješnim projektima koje podnesu žene koje su žrtve nasilja u porodici, trgovine ili žrtve rata, sa statusom raseljenih lica izbjeglica ili povratnica

Kada je u pitanju Centar za žene:

- Pružanje psihološke podrške ženama
- Pružanje pravne pomoći ženama
- Praćenje objavljenih konkursa i ponuda na tržištu rada te posredovanju u zaposlenju

- Centra nudi usluge privremenih poslova (čišćenja, održavanja, šivanja itd.)
- Motivacijske edukacije

Korisnici

U 2012. godini imali smo direktno uključenih tristotridestidevet (339) korisnica/ka projekta.

Rezultati projekta

U 2012. godini u projekat ekonomsko osnaživanje imali smo ukupno stotinupedesetitri (153) korisnice/ka, što je u odnosu na 2011. godinu povećan broj za 34 korisnice.

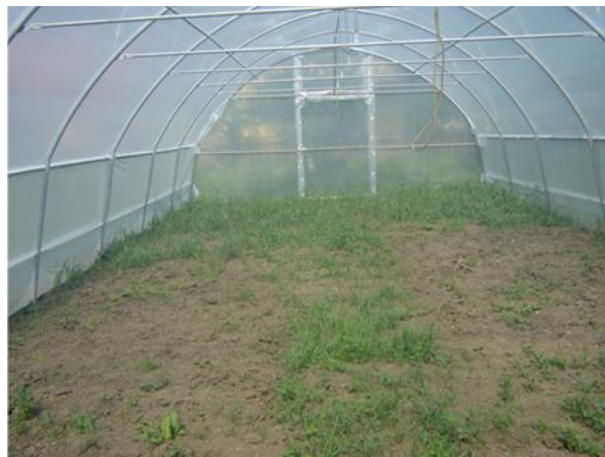
Omogućeno je da tridesetiosam (38) žena žrtava rata u Goraždu (20) i Potocima (18) dobiju redovan mjesečni neuropsihijatrijski tretman. (Redovnim odlaskom neuropsihijatru jasno se vidi poboljšanje psiho-fizičkog stanja kod žena.)

Omogućeno je da jedanaest (11) korisnica Skloništa dobiju adekvatnu i dodatnu zdravstvenu zaštitu (pregledima i odgovarajućim tretmanima), te sve korisnice Skloništa medicinske lijekove (redovno mjesečno). Vršena je redovna mjesečna nabavka sanitetskog materijala, osnovne odjeće/obuće za korisnike Skloništa.

Tri (3) korisnice Skloništa za žrtve nasilja su upisala (do)školovanje, odnosno vanredno polaganje škole. Jedna (1) korisnica upisala je II razred Srednje tekstilne škole u Sarajevu, jedna (1) korisnica je upisala II razred Srednje medicinske škole u Sarajevu, i jedna (1) korisnica je upisala I razred Srednju frizersku školu. Jedna (1) korisnica je završila certificiranu edukaciju za manikera, dok je tridesetiosam (38) korisnica/ka završilo certificirane kurseve koji im mogu pomoći u budućem osamostaljenju (kurs engleskog jezika i kurs informatike).

Stotinučetnaest (114) korisnica koje su bile žrtve nasilja u porodici, trgovine ili rata sa statusom raseljenih, izbjeglih, povratnica i domicilnih lica, dobilo je mogućnost za samoprivredivanje na osnovu njihovih kapaciteta i mogućnosti. Njih tridesetitri (33) se odlučilo za plastenik i plasteničku proizvodnju, dvadesetisedam (27) za proizvodnju mlijeka i mliječnih proizvoda, 2 za pružanje usluga sa profesionalnim usisivačem za čišćenje, 8 za pružanje usluga krojenja i šivenja, 3 za pružanje mobilnih frizerskih usluga, 15 za pružanje usluga frezanje zemlje, 2 prskalice za prskanje voća, 7 za usluge košenja trave, 1 za proizvodnju jaja (koke nosilje), 5 proizvodnja ovčijeg sira i mlijeka, 1 fiskalna kasa, 2 sjeno za kravu, 3 proizvodnja meda, 1 uzgoj tovnih pilića, 1 mješaona za stočnu hranu, 2 motorne pile, 1 priključci za motokultivator.

Na osnovu navedenih podataka pratimo porast korisnica u income-u, uzmemo li u obzir da smo u 2011. godini imali 53 korisnice, dok u 2012. godini imamo 114 korisnica koje smo ekonomski osnažili.

A/. Osnaživanje i pristup ženama žrtvama rodno zasnovanog nasilja na tržištu rada Centar za žene

Fondacija lokalne demokratije je krenula sa realizacijom projekta „Centar za žene“ uz podršku Populacijskog fonda Ujedinjenih nacija UNFPA i UNHCR-a. Centar za žene je imao za cilj osnaživanje žena žrtava rodno uvjetovanog nasilja, samohranih majki, žena na socijalnoj margini na tržištu rada kroz stručno osposobljavanje, osobni razvoj i društvene vještine.

Centar za žene je imao zadatak posredovanja pri zapošljavanju ženama žrtvama nasilja, samohranim majkama, ženama na socijalnoj margini. Putem Centra, žene su imale pristup informacijama o poslodavcima i informacije o slobodnim radnim mjestima. U Centru za žene, zaključno sa decembrom 2012. godine, evidentirane su 94 osobe - korisnice Centra.

Rezultati projekta:

- U maju i oktobru 2012. godine prema projektnim aktivnostima Centra za žene organizovana su i realizovana dva Motivacijska treninga. Na treningu je učestvovalo i prošlo edukaciju 17 žena - korisnica Centra. Edukacija je imala za cilj njihovo osnaživanje i aktivno traženje posla kroz praktične vježbe pisanja motivacijskog pisma, kreiranje CV-a, predstavljanja na intervjuu.
- Realizovana je i edukacija koja uključuje pohađanje kurseva stranog jezika (engleskog) i računara za ukupno 15 žena - korisnica Centra. Edukacija je realizovana u periodu oktobar-decembar 2012. godine. Nakon završenog kursa korisnice koje su pohađale kurs pojedinačno su polagale završni ispit na osnovu kojeg su dobile priznatu diplomu „Poliglot“ škole stranih jezika.
- Prema projektnim aktivnostima 33 žene iz ciljne skupine prošle su edukaciju za korištenje poluprofesionalnih mašina kako bi pružale usluge čišćenja u stambeno-poslovnim objektima.
- Posredstvom Centra 22 žene pružaju usluge povremenog i kontinuiranog rada na poslovima čišćenja privatnih i poslovnih prostora.
- Na otvorenom tržištu rada posredstvom Centra zaposlenje je pronašlo 16 žena na poslovima pomoćne radnice, higijeničarke, trgovkinje, negovateljice starijih osoba, dadilje.
- Ženama koje su bile u stanju potrebe za razgovorom omogućeno je pružanje psihološke pomoći sa stručnom osobom. Tokom rada Centra u 2012. godini pružena je psihološka pomoć

za 52 korisnice Centra. Uglavnom se radilo o žrtvama nasilja, samohranim majkama, ženama na socijalnoj margini. Radilo se na osnaživanju žena za preuzimanje aktivnije uloge u svim segmentima svog života, podizanje svijesti o pravima i odgovornostima, podizanje znanja i vještina u traženju posla, osnaživanje u samostalnom rješavanju problema nezaposlenosti, podizanje svijesti o važnosti zapošljavanja, osnaživanja i podizanja svijesti u ulozi žene u zajednici, društvu, emocionalno i mentalno osnaživanje žene da izađu iz nasilničke situacije.

Press konferencija povodom otvaranja Centra za žene

Motivacijski trening

PRAVNA POMOĆ-Centar za pravnu pomoć

Projekt:Pružanje besplatne pravne pomoći izbjeglicama i tražiteljima međunarodne zaštite

Donator:

Vrijeme implementacije: od 01.07.2010. godine do 31.12.2012. godine

Potreba za projektom: Kako je Bosna i Hercegovina ratificirala niz međunarodnih mehanizama (Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, Konvencija o statusu izbjeglica iz 1951. sa Protokolom iz 1967.....),Fondacija lokalne demokratije kroz implementaciju projekta osigurava pružanje međunarodne zaštite u skladu s tim mehanizmima.

Pravičnost postupka azila je još uvijek upitna u određenim slučajevima, što se manifestira donošenjem niza negativnih odluka bez odgovarajućeg razmatranja. Slično je i sa uslugama prevođenja u smislu da se tražiteljima azila sve odluke dostavljaju na BHS jeziku, što uzrokuje niz kršenja ljudskih prava ukoliko isti nemaju pravnog zastupnika, a u nekim situacijama je problem nedostatka gender senzitivnih prevoditelja. Tražitelji azila bez dokumenata se redovno smještaju pod nadzor u IC Lukavica.

Izmjenama i dopunama Zakona o boravku i kretanju stranaca i azilu BiH u 2012. godini predviđena je primjena Zakona o zaštiti tajnih podataka u proceduri azila što sprječava tražitelja azila, kao i njegovog punomoćnika da dobiju kopiju zapisnika s intervjuja, odnosno kopiju registracijskog obrasca.

Djelovanje Fondacije lokalne demokratije u ovoj oblasti je neophodno radi pravilnog tumačenja pomenutog Zakona, gdje se tajnost podataka ne smije odnositi na tražitelja azila i njegovog punomoćnika.

Bez usluga Fondacije lokalne demokratije, kao jednog od dva pružatelja besplatne pravne pomoći u BiH, tražitelji azila koji ne mogu priuštiti pravnu pomoć bi bili uskraćeni za istu tokom postupka azila. S druge strane, također, mnogo izbjeglica se suočava s poteškoćama u ostvarivanju zagarantovanih prava, a nisu u mogućnosti da snose troškove pravnih usluga. Ovaj projekt garantuje svim tražiteljima azila, kao i osobama pod međunarodnom zaštitom, pravo pristupa besplatnoj pravnoj pomoći kroz savjetovanje, informisanje i zastupanje.

Rezultati projekta:

- U periodu implementacije projekta pružena je besplatna pravna pomoć 81 korisniku, od čega je 65 tražitelja azila, osoba pod supsidijarnom zaštitom, priznatih izbjeglica i osoba koje su bile pod privremenim prihvatom, 1 osobi bez državljanstva i 15 osoba koje su bile potencijalni tražitelji azila u Bosni i Hercegovini.
- Tokom perioda izvještavanja leci, prethodno štampani na sedam jezika (engleski, arapski, perzijski, pandžabi, paštu, hindi i urdu) su distribuirani svim Terenskim centrima (Sarajevo, Istočno Sarajevo, Goražde, Trebinje, Mostar, Livno, Ljubuški, Bihać, Banja Luka, Zenica, Tuzla, Doboj, Orašje, Brčko, Bijeljina i Travnik) Službe za poslove sa strancima. Održani su sastanci sa šefovima TC prilikom čega su upoznati sa radom Centra za besplatnu pravnu pomoć. Info materijal se redovno distribuira AC Rakovica i IC Lukavica (tokom ove godine 420 primjeraka) radi upoznavanja njihovih korisnika sa uslugama besplatne pravne pomoći. Leci su također podijeljeni i Graničnoj policiji od strane predstavnika UNHCR-a (275 primjeraka).
- Aktivna uloga u procesu donošenja Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći na kantonalnom i državnom nivou, prilikom čega je Zakon na kantonalnom nivou usvojen sa naših sedam od deset prijedloga, dok se još uvijek čeka usvajanje Zakona na državnom nivou.

CENTAR ZA PRAVNU POMOĆ ŽENAMA

Rad kancelarije se zasniva za pružanju besplatnih savjetodavnih i praktičnih pomoći u ostvarivanju **određenih** prava (za žene žrtve nasilja u porodici, žene žrtava rata, samohrane majke),u smislu izbora prava koja mogu ostvariti, distribucije informacija i znanja u vezi s pravima koja im pripadaju, mogućnost pravnog savjetovanja i zastupanja na sudu u svim pravnim poljima.

1 .Naziv projekta:Zagovaranje za bolju implementaciju Zakona o zaštiti od nasilja u porodici

Donator

Period implementacije: 01.09.2011.-30.03.2012.

Izostanak primjene Zakona o zaštiti od nasilja u porodici dovelo je do onemogućavanja jednoj od najugroženijih kategorija stanovništva u BiH kao što su žrtve nasilja u porodici da ostvare svoja prava jer se Zakon o zaštiti od nasilja u porodici neprimjenjuje. Mali broj zahtjeva za izricanjem zaštitnih mjera koje propisuje ovaj zakon, u odnosu na počinjena krivična djela nasilja u porodici, te mali broj izrečenih zaštitnih mjera doveli su u kolaps sistem zaštite nasilja u porodici. Pa je neophodno bilo implementirati aktivnosti zagovaranja za primjenu novih politika koje će rezultirati i adekvatnijom primjenom Zakona o zaštiti od nasilja FBiH, a u cilju unapređenje jednakog i nediskriminatornog pristupa pravdi za sve građane

Cilj projekta: Povećati primjenu zaštitnih mjera kao mehanizma zaštite žrtava nasilja u porodici propisanog Zakonom o zabrani nasilja u porodici FBiH kroz zagovaranje.

Rezultati :

1. Izvršena Analiza uzroka neprimjene Zakona o zaštiti od nasilja u porodici
2. Realizirana je dvodnevna edukacija namjenjena za policijske službenike, tužitelje, uposlenike Centra za socijalni rad Kantona Sarajevo, te predstavnike drugih institucija sistema i NVO.
3. Izrađeno je 2000 inforamativnih letaka o mogućnostima korištenja kapaciteta kancelarije za pravni pomoć
3. Povećan broj izrečenih zaštitnih mjera iz Zakona o zaštiti od nasilja u porodici za 200% u odnosu na 2011.godinu u Kantonu Sarajevo.

3.Obrazovanje javnosti o pravnom sistemu Donator USAID

Period implementacije: 01.10.2012.-31.10.2012.

Cilj projekta: Povećavati povjerenje javnosti u vladavinu zakona.

Postkonfliktni, tranzicijski i reformski kontekst društvenog stanja u BiH, proizveo je veoma složen i kompliciran pravni sistem, obilježen mnoštvom pravnih instituta i propisa kao i kompliciranu strukturu pravosudnih i drugih relevantnih institucija sa često nejasnim nadležnostima na različitim nivoima organizacije vlasti. Ovakvo stanje direktno se reflektira na mnogobrojne društvene probleme, naročito na neefikasnost pravosuđa, a koji najviše pogađaju siromašne i marginalizirane grupe građana, i zahtijevaju rješavanje kako u okviru programa institucija vlasti tako i programa organizacija civilnog društva. Podizanjem svijesti javnosti, znanja, razumijevanja, i samopouzdanja građana kroz njihovo obrazovanje o pravnom sistemu, naročito njihovim poticanjem da pristupe institucijama radi zaštite svojih prava, potiče se njihov aktivniji odnos u građanskom društvu, utiče na efektivniji pristup pravdi kao i na povećanje povjerenja u vladavinu prava.

Dosadašnje aktivnosti :

1Potpisivanje sporazuma o partnerstvu- Ova aktivnost je omogućila uspostavljenje suradnje putem potpisivanja Sporazuma o partnerstvu između FLD-a i Agencije za ravnopravnost spolova BiH, Udruženjem sudija BiH, Udruženjem tužilaca FBiH sa druge strane, dana 31.10.2012.godine.

Sporazumom su definisane aktivnosti, uloga, prava i obaveze partnera na implementaciji ovog projekta. Također partneri su definisali i potpisali plan i program rada za zajedničku implementaciju projekta.

2. Analiza postojećeg stanja edukovanosti javnosti“ - U okviru ove aktivnosti realizovano je istraživanje o postojećem stanju educiranosti javnosti u FBiH iz oblasti Porodičnog zakona i Zakona o ravnopravnosti spolova, na osnovu jedinstvene metodologije.

Analiza je sačinjena sa osnovnim ciljem da se ukaže na disbalans između zakona na snazi u čijim temeljima su utkana osnovna prava i slobode pojedinca prava koja su od egzistencionalne važnosti za građana i od javnog interesa za državu BiH, i stepena informisanosti i edukovanosti građana o pravima koja im garantiraju navedeni Zakoni. Na osnovu dobijenih rezultata analize, kreirane su preporuke koje će pomoći identifikaciji ključnih nedostataka u procesu obrazovanja javnosti o pravnom sistemu u BiH u cilju uspostavljanja inovativnijih i kvalitetnijih edukacija građana o njihovim pravima

3. Jačanje sistema besplatne pravne pomoći u Kantonu Sarajevo –

Donator : UNDP ; Za period od : 01.01.2012.-14.04.2012.

Pružanje besplatne pravne pomoći u Kantonu Sarajevo najviše ovisi od NVO-a koji su ujedno i glavni i najvažniji akteri u pružanju BPP, dok vladine institucije djeluju na lokalnom nivou (Općinskom) ali se ograničavaju na pružanja usluga BPP iz domena rada ostalih lokalnih (općinskih) službi. U ovakvoj situaciji izostaje transparentno i organizovano pružanje BPP najugroženijim kategorijama građana na području Kantona. Navedeni razlozi nametnuli su potrebu za pružanjem besplatne pravne pomoći marginaliziranim grupama građanki, a ujedno i umrežavanja pružatelja BPP na području Kantona Sarajevo radi koordinisanje međusobnog rada u cilju pružanja adekvatnije pravne pomoći korisnicima

Rezultati:

1. Ojačani kapaciteti općinskih službi za besplatnu pravnu pomoć. U okviru ovog rezultata u cilju jačanja kapaciteta i podizanja kvaliteta usluga besplatne pravne pomoći Općinskih službi za besplatnu pravnu pomoć organizovane su dvije tematske edukacije/obuke za predstavnike općinskih službi na temu „ Praktična primjena Porodičnog zakona FBiH“ i „Praktična primjena Zakona o izvršnom postupku FBiH“ u cilju osposobljavanja pružaoca usluga besplatne pravne pomoći iz ovih pravnih oblasti

2. Uspostavljena suradnja sa Službama socijalne zaštite i ojačani kapaciteti istih na način da FLD preko Centra za pravnu pomoć pruža usluge besplatne pravne pomoći njihovim korisnicima.

3. Kreiran i odštampan Registar pružatelja besplatne pravne pomoći na nivou Kantona Sarajevo te izvršeno njihovo umrežavanje (opštinske službe BPP i NVO sa područja Kantona Sarajevo)

Objedinjeni broj korisnika „ Rad kancelarije za besplatnu pravnu pomoć ženama“ za sva 3 projekta :

A/Rezultati besplatne pravne pomoći u odnosu na pružene usluge za period od 01.01.2012.-31.12.2012. :

Centar za pravnu pomoć ženama imao je direktnih korisnica ukupno: 1407

Zastupanje :

Ukupno predmeta završeno: za 104 korisnice

Od toga uspješne naplate alimentacije : 39

Osali okončani predmeti po tužbi : 65

Uspješan ishod riješenih predmeta : 104

Neuspješan ishod riješenih predmeta: 0

Preostalo predmeta : svi ostali su u sudskoj proceduri

1. Unapređenje i zaštita ljudskih prava

2. Donator: OAK Fondacija, Švicarska

3. Naziv projekta: " Podrška Sigurnoj mreži"

4. Period implementacije: 15.07.2012. - 15.07.2013.

5. Potrebe za projektom:

Sigurna mreža je formirana 2001. godine i činile su je 33 organizacije – NVO-i i institucije sistema koje se bave borbom protiv nasilja na osnovu spola. Mreža je godinama gubila svoj značaj, a bio je evidentan i nedostatak finansijskih sredstava. Na inicijativu FLD reaktivirana je 2011. godine i čini je 8 stalnih članica, koje su svo vrijeme ostale aktivne u mreže na volonterskoj osnovi.

Glavni cilj projekta je da se Sigurna mreža ujedini i ojača, kako članstvo ove mreže tako i interna struktura mreže, te da se razvije strateški plan za jačanje kapaciteta njenih članica i uključivanje istih u zajedničko zagovaranje.

6. Aktivnosti projekta:

1. Članstvo i struktura

Osam postojećih članica mreže (Žene sa Une Bihać, Žena BiH Mostar, Medica Zenica, Viva žene Tuzla, Fondacija lokalne demokratije Sarajevo, Udružene žene Banja Luka, Žene ženama Sarajevo,

Budućnost Modriča) će se redovno sastajati da bi razvile akcioni plan mreže i da bi povećali članstvo sa novim (manjim ili većim), ali relevantnim NVO-ima.

2. Dijeljenje informacije

Izrada web stranice Sigurne mreže kao web centra koji će biti osnova za budući resursni centar mreže.

3. Jačanje kapaciteta

Organizovanje 4 treninga za nove članice mreže. Svaka radna grupa (po dvije NVO iz sadašnje strukture Sigurne mreže) će organizovati po jedan trening na prethodno definisanu temu za oko 10 učenica po treningu.

Na kraju implementacije projekta koji traje 12 mjeseci treba postojati jasna strategija za jačanje kapaciteta cijele mreže.

4. Advocacy/Zagovaranje

Članice mreže će zajedno razviti zajednički plan/arendu zagovaranja i strategiju za uključivanje javnih institucija i agencija za rješavanje pitanja samoodrživosti servisa neophodnih za borbu protiv nasilja na osnovu spola.

7. Korisnici: NVO-i koji se bave zaštitom žrtava nasilja u porodici

8. Očekivani rezultati:

1. Nove NVO su članice mreže u skladu sa kriterijima i procedurama aplikacije koje je razvio Savjetodavni komitet mreže (Aktivnost 1).

2. Interna struktura mreže je učvršćena i ojačana, a članice mreže imaju web stranicu/platformu da bi dijelile informacije i lakše komunicirale jedna sa drugom. Mreža razvija strategiju za jačanje kapaciteta svojih članica koristeći znanja i iskustva većih/jačih NVO iz SM. (Aktivnosti 2 i 3). SM je razvila zajedničko zagovaranje i strategiju da je institucije sistema uključe u rješavanje zajedničkog problema poput uspostave samoodrživih servisa kroz javne fondove i zagovaranje za usvajanje Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći (Aktivnost 4).

Ostvareni rezultati do 31.12.2012.

- Izrađeni kriteriji za prijem novih članica mreže, održano 8 javnih prezentacija u cilju predstavljanja Sigurne mreže i poziva NVO-ima da pristupe mreži, održana 4 sastanka SM, jedan na Jahorini, jedan u Banjoj Luci i dva u Sarajevu, izrađen dizajn web stranice SM, zajednički odrađena kampanja SM u okviru 16 dana aktivizma, dogovorena priprema prijedloga projekta SM za UN Trust Fund.

1. Programski cilj FLD: Unapređenje i zaštita ljudskih prava

2. Donator: OAK Fondacija, Švicarska

3. Naziv projekta: "Besplatna pravna pomoć za žene"

4. Period implementacije: 15.07.2012. - 15.07.2015.

5. Potrebe za projektom:

Glavni cilj projekta je unaprijediti pravni okvir kojim se spriječava i rješava nasilje u porodici kako bi se poboljšao pristup pravdi za žrtve nasilja u porodici, podržavajući razvoj besplatne pravne pomoći žrtvama iz cijele Bosne i Hercegovine.

Očekivani rezultati:

1. Funkcionisanje centra koji pomože ženama žrtvama nasilja, ali i ostalim ugroženim ženama u BiH kroz referalni sistem kreiran u suradnji sa Sigurnom mrežom.
  2. Podignuta svijest i kapaciteti o mogućnostima korištenja relevantnih zakona o nasilju u porodici, kako od strane članica Sigurne mreže tako i drugih državnih relevantnih čimbenika (stakeholders).
  3. Žene žrtve nasilja bolje informisane o svojim pravima.
  4. Zakon o Pravnoj pomoći usvojen i time olakšan pristup ženama žrtvama nasilja besplatnoj pravnoj pomoći.
  5. FLD omogućila potpisivanje najmanje jednog protokola o suradnji sa vladinim ministarstvom, u cilju omogućavanje članicama Sigurne mreže (uključujući FLD) da vrše monitoring o implementaciji specifičnog zakona o nasilju u porodici i drugih zakona, poput Zakona o pravnoj pomoći.
- Korisnici: Žene žrtve nasilja u porodici, žene žrtve rata, samohrane majke.

PROJEKT 4

2. Donator i partner: Općina Novi Grad, Sarajevo

3. Naziv projekta: „Centar za rani rast i razvoj“

4. Period implementacije: 01.03.2012. - 31.12.2012.

5. Potrebe za projektom:

Predloženi projekt je utemeljen na dvoipogodišnjem iskustvu u radu Centra za rani rast i razvoj djece u Općini Novi Grad, Sarajevo.

Glavni cilj projekta je promocija i razvoj inovativnog modela integrisanog pristupa ranom rastu i razvoju djece i roditelja, s fokusom na socijalno isključene i marginalizirane porodice.

Porodice sa djecom koje žive u ili ispod egzistencijalnog minimuma pripadaju socijalno isključenoj kategoriji stanovništva u BiH. Nerijetko ovu kategoriju stanovništva čine pripadnici manjinskih naroda, a prije svega Roma. Postojeći sistemi zdravstva, obrazovanja i socijalne zaštite nedovoljno su razvijeni da bi kvalitetno odgovorili na potrebe socijalno isključenih porodica, a posebno onih sa djecom uzrasta od 0-10 godina. Projektom se želi promovirati integrisani pristup s ciljem da pruži univerzalne usluge, putem Centra za rani rast i razvoj djece i roditelja, edukacije i podrške roditeljima, te rastu i razvoju djece od samoga začeca do 10 godina, sa fokusom na uzrast do 3 godine, na području Općine Novi Grad, Sarajevo.

Također, projektom će se nastojati osigurati ravnopravan pristup edukaciji i zdravstvenoj zaštiti u periodu prije začeca, aktivnosti na razvoju dojenčeta i djeteta, osnovnim zdravstvenim i preventivnim uslugama, uslugama zaštite uključujući porodičnu terapiju, pomoć socijalnog radnika i ostvarenje dostupnih prava korisnika Centra.

6. Aktivnosti projekta:

1. Nastavak rada Centra kroz odabir novih korisnika i usluga.

Korisnici se biraju u suradnji sa Centrom za socijalni rad i Općinskom službom za rad, socijalna pitanja, zdravlje, izbjegla i raseljena lica.

2. Organizovanje edukativnih radionica za djecu i roditelje (pravni i socijalni aspekt), sa posebnim aspektom na pružanje podrške porodicama i djeci sa posebnim potrebama.

3. Organizovanje igraonica za djecu i roditelje.

Svake sedmice pored redovnih radionica obrađuju se po dvije teme iz serijala "Obrazovanje za mir".

4. Organizovan rad i obezbijeđeno pravno informisanje - individualne usluge porodičnog savjetovanja.

5. Nastavak rada biblioteke i popuna bibliotečkog fonda koja će iznajmljivati igračke i knjige, kao i edukativne materijale za roditelje.

7. Korisnici: Djeca uzrasta od 0 do 10 godina, žene reproduktivne dobi od 15 do 49 godina, roditelji/staratelji djece od 0 do 10 godina, mladi parovi koji planiraju osnivanje porodica.

8. Ostvareni rezultati:

Pružene usluge prema aktivnostima:

Predškolske radionice za djecu i roditelje 3821 usluga; Opservacija djece u PO i povratna informacija odraslima 510; Individualne usluge porodičnog savjetovanje 175; Biblioteka 409; Edukativne radionice sa roditeljima (pedijatar) 62; Edukativne radionice sa roditeljima (ginekolog) 19; Edukativne radionice „Mala škola odgovornog roditeljstva“ 29; Donacija dječije odjeće i igračka 16; Podjela paketića predškolskoj djeci iz VII ciklusa radionica/ Veseli čas 99; Savjetodavne usluge o predškolskom odgoju 50 – UKUPNO 5190 usluga.

Ukupan broj korisnika za period april – decembar 2012. godine 264 (VI ciklus pohađalo 124 korisnika, VII ciklus pohađalo 140 korisnika).

1. Programski cilj FLD: Zaštita kulturnohistorijskog i prirodnog naslijeđa

2. Donator: Evropska Unija

. Naziv projekta: "Zeleni se menadžment zaštićenih područja u prekograničnoj regiji Srbije i Bosne i Hercegovine"

Ugovor br: 2010/254-877

Period implementacije: 01.12. 2010. - 31.05. 2012.

Potrebe za projektom:

Istraživanjem stanja u prekograničnom području utvrđeno je da su i Srbija i BiH u dosta nepovoljnom položaju u odnosu na ostale evropske države kad je u pitanju zaštita okoline, a to je jedan od prioriteta u procesu pridruživanja EU. Danas, zaštićena područja pokrivaju samo 5, 86% teritorije

Srbija i 0,49% BiH teritorije, a standardima EU-a propisano je da bi najmanje 11% teritorija trebao biti zaštićeno.

Zaštićenim područjima, u obje zemlje, uglavnom upravljaju države putem javnih poduzeća. U praksi se pokazalo da većina takvih zaštićenih područja, suočena s ograničenim financiranjem i nedovoljno kvalificiranim i motiviranim osobljem, ne može osigurati samoodrživo upravljanje.

Ovaj projekt imao je za cilj unapređenje upravljanja zaštićenim područjima kroz jačanje uloge organizacija civilnog društva (NVO-a) u integriranom upravljanju i razvoju ekoturizma u zaštićenim područjima prekogranične regije Srbija - BiH, kao način za lokalni i regionalni održivi ekonomski razvoj.

Implementator iz BiH - Fondacija lokalne demokratije sa partnerom Ministarstvom prostornog uređenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo.

Implementator iz Srbije Pokret gorana Sremske Mitrovice sa partnerom Institut za zaštitu prirode Srbije.

Ciljne skupine: NVO-i, okolišni NVO-i, menadžment zaštićenih područja, institucije koje se bave zaštitom prirode, lokalne vlasti i relevantna ministarstva, istraživačke organizacije, regionalne i lokalne razvojne agencije.

Rezultati projekta

- Urađena analiza postojećeg stanja i preporuke za poboljšanje, štampana i distribuirana u 800 primjeraka.
- Izvršeno anketiranje u 10 općina u kojima se nalaze zaštićena područja obuhvaćena projektom.
- Kreiran Akcioni plan za jačanje uloge NVO za zaštitu okoliša u razvoju zaštićenih područja i održivog turizma u okviru programskog područja u skladu s odgovarajućim nacionalnim strateškim dokumentima, dizajniran dokument, štampan i distribuiran u 740 primjeraka.
- Urađene Smjernice za integrirano upravljanje prirodnim resursima i održivi razvoj ekoturizma u skladu s odgovarajućim međunarodnim konvencijama, dizajniran dokument, štampan i distribuiran u 1300 primjeraka.
- Praktična implementacija integriranog upravljanja prirodnim resursima i razvoju ekoturizma u praksi 2 pilot područja.
- Formirana Mreža zaštićenih područja i nevladinih organizacija koje su uključene u razvoj eko turizma i zaštite prirode u programu/graničnom području koju čine 11 zaštićenih područja i 24 NVO-a iz Srbije i BiH.
- Realizovana promotivna kampanja: osmišljena promotivna kampanja sa znakom projekta, dizajnirano i štampano 400 postera za najavu radionica i finalne konferencije, dizajnirano, odštampano i distribuirano 6000 lifleta, kreirana web stranica projekta www.protectthenature.org, [kreiran](#) i snimljen video klip i kratki desetominutni film „Najbolje eko komšije“ o 5 zaštićenih područja u BiH i 5 u Srbiji, objavljeno više od 40 članaka o projektu, održane dvije press konferencije.
- Povećanje kapaciteta organizacija i pojedinaca uključenih u upravljanje zaštićenim područjima unutar programskog područja (ukupno 194 učesnika na radionicama).